

2009\2

Школа як осередок соціально-педагогічної роботи з батьками у мікрорайоні (на прикладі м. Дніпропетровськ)

Проблема „батьки – діти” була, є і буде актуальною в усі часи. Економічні, політичні зміни в суспільстві, соціокультурний розвиток приводить до інформаційного збагачення, змін ціннісних орієнтацій, визначення життєвих пріоритетів, поглядів на виховання і стиль взаємин у кожному наступному поколінні. Тому для кожного покоління характерні свої проблеми: непорозуміння та конфлікти між батьками й дітьми. Для уникнення конфлікту між поколіннями необхідно, щоб батьки були педагогічно компетентні, тобто розуміли психологічні особливості дитини, вміли будувати стосунки з нею, виходячи з її інтересів, спрямовувати її до розумного розв’язання проблеми, уникаючи конфліктних ситуацій.

Нами було проведено:

– **круглі столи для соціальних партнерів:** "Громада як осередок соціально-педагогічної роботи з дітьми та батьками", "Популяризація засад усвідомленого батьківства в громаді", "Популяризація досвіду діяльності моделі "Школа як осередок соціально-педагогічної роботи з дітьми та батьками в мікрорайоні";

– **просвітницькі семінари** для представників шкіл мікрорайону з питань соціально-педагогічної роботи з батьками "Досвід соціально-педагогічної роботи з дітьми та батьками в умовах громади";

– **індивідуальні консультації та бесіди з батьками;** – організація та проведення ігрової гри для дітей мікрорайону під час шкільних канікул;

– **проведення засідань** батьківського клубу "Родина".

Є різні шляхи досягнення поставленої мети. Найбільш дієвий шлях – інтегрований. З одного боку – робота психологів і соціальних педагогів з батьками, з другого – робота з дітьми. До другого шляху запобігання проблемам "батьки – діти" та подолання труднощів додається робота з дітьми, оскільки робота з дорослими сприяє покращенню батьківсько-дитячих стосунків з боку старших, робота з дітьми – з боку менших, а підготовленість батьків і дітей одночасно сприяє взаєморозумінню, взаємному спрямуванню зусиль у вирішенні проблем, які виникають.

Основною метою моделі є підвищення рівня батьківської компетентності в питаннях розвитку й виховання дітей у сім'ї. Окрім того, робота спрямовувалася на вирішення проблем популяризації засад усвідомленого батьківства, формування навичок батьківської компетентності у вихованні дітей, поширення інформації про інноваційні підходи сучасного виховання, залучення батьків, волонтерів громади до роботи, поширення досвіду діяльності моделі в інших громадах.

Передумовою інноваційних форм роботи з батьками була підготовка дітей до школи. Така робота розпочиналася зазвичай із лютого і тривала до травня. Розвивальні заняття з майбутніми першокласниками проводили студенти факультету психології Дніпропетровського національного університету (ДНУ), волонтери центру соціальних ініціатив та волонтерства ДНУ, які набувають досвіду роботи практичного психолога та соціального педагога.

Батьків було запрошено на інтерактивні семінари та просвітницькі тренінги, які відбувалися в той час, коли проходили заняття з дітьми. Цікавим виявився факт, що не всі батьки відразу позитивно сприйняли можливість підняти рівень своєї компетентності. Як засвідчують самі батьки, учасники просвітницьких тренінгів, частина з них прийшли сюди лише з метою "відсидітися, щоб ніхто не чіпав". Та потрапивши на заняття, вони були здивовані незвичністю форми його проведення, яка потребувала інтелектуальних зусиль, зосередження кожного на актуальних проблемах. Батьки у ході занять починали розуміти, які саме знання і навички для них є надзвичайно потрібними, аби краще будувати стосунки з дітьми, розуміти їх, знаходити правильні підходи у вихованні. Вони активно долучалися до роботи і з великим задоволенням приходили на наступні заняття, виконували домашні завдання, а потім із цікавістю обговорювали результати проведеного вдома спостереження чи втілення запропонованого психологами методу у вихованні дітей. Складні, незрозумілі для них моменти у взаєминах із дітьми намагалися вирішити спільно, ділилися досвідом; під час роботи у мікрогрупах визначали поняття усвідомленого батьківства та його компонентів, потім обговорювали їх у загальному колі.

Але частина дорослих, які не готові були до переосмислення своєї батьківської ролі, зміни звичних моделей поведінки та стереотипів щодо виховання дітей, переставали відвідувати заняття.

У ході тренінгів батьки вчилися ефективних прийомів взаємодії з дітьми, ме-

тодів формування бажаної поведінки без примусу, погроз і покарань, готувалися до нового етапу в житті їхньої дитини (навчання у школі, адаптація до школи), розуміли ті зміни, що відбуваються з дитиною при переході до школярства. Усвідомленість їхньої батьківської ролі засвідчує те, що, обговорюючи і характеризуючи підходи до вирішення певних виховних ситуацій, вони оперували такими поняттями, як "любов", "розуміння", "доброзичливість", "відповідальність", "толерантність" тощо. Як зазначали самі батьки, участь у тренінгах допомогла їм переосмислити підходи до сімейного виховання, покращити стосунки не лише з дітьми, – запропоновані методи і прийоми вони почали застосовувати до інших членів родини, шукати нові форми взаємодії, ефективно вирішувати різні проблемні ситуації. Заняття спонукали їх до переосмислення певних моментів у взаєминах між дорослими й дітьми, до бажання спільно знаходити відповіді на нерозв'язані питання.

Слід зазначити, що після проведеного курсу під час опитування більшість виявила цікавість до такої проблематики:

- мотивація шкільного навчання і створення ситуації успіху у навчанні;
- самодисципліна і самовиховання дитини;
- визначення міри засобів заохочення та покарання дитини молодшого шкільного віку;
- прояви негативізму у спілкуванні між дітьми;
- прояви тривожності та їх вплив на навчальну діяльність і поведінку дитини;
- прояви агресивної поведінки дитини;
- проблеми раннього психосексуального розвитку дитини.

Батьки виявили бажання продовжувати навчання. Тому після завершення курсу тренінгів робота з ними не припинилася. Триває контакт між батьками, психологами і тренерами моделі. При потребі батьки завжди можуть отримати необхідну консультацію. Також з їхньої ініціативи на базі школи було створено батьківський клуб "Родина". До активу батьківського клубу входять переважно жінки, але до засідань залучаються й чоловіки (батьки дітей мікрорайону), які цікавляться питаннями виховання в сім'ї, особливостями виховного процесу.

У процесі реалізації запропонованої моделі виникали певні труднощі, а саме:

- під час навчання із дітьми дошкільня-

тами та їхніми батьками, оскільки з дітьми заняття, які проводили вчителі, тривали 1 годину, а семінар-тренінг для батьків – 2 години. Питання було вирішено таким чином, що по завершенню заняття вчителя з дітьми наступну годину з ними працювали студенти-волонтери факультету психології Дніпропетровського національного університету;

- навесні, коли починався дачний сезон, батьки менш активно відвідували заняття, оскільки на вихідні виїжджали з міста.

Проведені заняття з батьками загалом дали їм змогу:

- підвищити рівень поінформованості щодо розвитку і виховання дітей дошкільного та підліткового віку;
- усвідомити необхідність сприймати дитину такою, яка вона є;
- навчитися співпрацювати з дітьми на засадах партнерської взаємодії;
- отримати уявлення про нові підходи до виховання і розвитку дитини на базі засвоєного курсу „Виховання на основі здорового глузду“, заснованого на біхевіористичному підході; набуті навички та вміння описувати поведінку дитини, передбачати позитивні та негативні наслідки, коригувати поведінку дитини, ефективно застосовувати похвалу тощо.

Тому впроваджувана модель викликала цікавість серед громадськості мікрорайону. Досвід було перенесено ще у дві школи мікрорайону, де в систему виховної роботи цих закладів впроваджено тренінги для батьків.

Автор: Бондаренко Зоя Петрівна

На фото: під час заняття в Центрі

Після проведеного курсу тренінгів:
–80% батьків хочуть продовжити навчання на подібних заняттях;
–99,6% – рекомендували своїм рідним та знайомим прослухати тренінги з формувань навичок усвідомленого батьківства.